

ARGES

Editori:
 Consiliul Local Pitești
 Primăria Municipiului
 Pitești
 Centrul Cultural Pitești

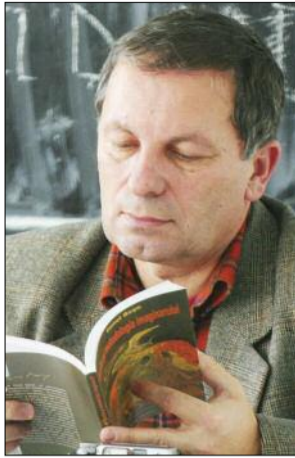
Revistă de cultură fondată în 1966 • Serie nouă
 ■ Anul XV (L) ■ Nr. 12 (414) ■ Decembrie 2016 ■ 4 lei ■

*Apare sub egida
 Uniunii Scriitorilor
 din România*

HANS HOLBEIN CEL TÂNĂR - Portretul lui Erasmus din Rotterdam

Mihai Barbu

„A muri nu-i o opțiune”, au susținut, întotdeauna, cei de de la Houston sau de la Baikonur. Gagarin a murit tânăr într-un accident de avion. Armstrong a murit mult mai târziu, după ce s-a întors din spațiul cosmic, și a devenit un reputat speolog. Cenușa primului om care a fost în Cosmos a fost depusă în zidul Kremlinului. Cenușa lui Armstrong a fost risipită, de vânt, peste pământul și peste apele deasupra cărora a zburat.

reportaj

Rendez vous cu Apollo... La National Air and Space Museum

În loc de prolog, o poveste despre... October Sky

În anul 2001, la doar câteva săptămâni după atacul terorist în urma căruia i-au căzut victime *Gemenii* din New York, am avut privilegiul să vizitez West Virginia, statul în care exploatarea cărbunelui devenise, deja, doar o nostalgică amintire. Înainte de a zbura din București spre Washington am văzut, în seara dinaintea plecării, un film care urma să ne pregătească pentru ceea ce urma să vedem, pe viu, la fața locului. Filmul se numea *October Sky. Cer de octombrie* (sau *Racheta lui Homer*, în versiunea românească) și era bazat „pe fapte reale extraordinare.” Acțiunea filmului se petrecea în Coalwood, West Virginia, în anul 1957. Pe atunci, minele de cărbuni erau regatele absolute ale regiunii și nimeni nu își putea imagina o altă soartă decât viața împărțită, inegal, între subteran și suprafață. Homer Hickam (interpretat, de Jake Gyllehaal) vede, pe cerul de octombrie al anului 1957, satelitul sovietic *Sputnik* strălucind chiar deasupra capului său. El „începe să viseze la stele și, implicit, la o viață nouă în această incredibilă poveste despre speranță, tenacitate și triumf. Cu ajutorul profesoarei sale, d-ra Freida Riley, și a trei buni prieteni, Homer își construiește propria rachetă.” Cartea care a stat la baza acestui emoționant film, *Rocket Boys*, a fost scrisă de chiar eroul poveștii, Homer H. Hickam jr. *Sputnik*-ul sovietic a inflamat imaginația unor tineri americani (virtual viitori mineri) care au văzut în acel obiect zburător prin spațiu și șansa unică de a evada, definitiv, de sub negrul pământ. Acțiunea filmului începe la Coalwood, West Virginia, a doua zi după lansarea în Cosmos a rachetei sovietice. Homer Hickam, Quentin Wilson, Roy Lee Cook și Sherman O'Dell erau elevi la Liceul „Big Creek” din Mc Dowell County, West Virginia și reușesc să cucerească, la Indianapolis, un concurs național destinat tinerilor cercetători. *Racheta lor a reușit să le asigure burse pentru a putea urma o facultate. Homer este felicitat de însuși dr. Werner von Braun, părintele programului spațial american, savantul care a reușit să trimită primul om pe suprafața astrului nopții. Nici unul din cei patru liceeni nu a ratat șansa pe care le-a oferit-o *Racheta lui Homer* și fiecare a absolvit o facultate. Era un lucru neobișnuit într-o așezare minieră. Homer Hickam a ajuns inginer la NASA și lucrează cu astronauții care participă la misiunile navetei spațiale *Shuttle*. În 1965, la opt ani de la începutul poveștii, orașelul Coalwood a fost vândut iar mina închisă, probabil, pentru totdeauna. Profesora celor patru, miss Freida Riley, cea care le-a susținut visele nebune, a murit de maladia Hodkins, la doar 31 de ani. Ultima rachetă pe care elevii săi au lansat-o de pe „Cape Canaveral” - ul de acasă, înainte a de a-și lua, și ei, zborul spre alte zări terestre, a fost botezată cu numele ei.*

„Your dollars keep the dream alive!”

Muzeul american al spațiului și aerului a avut, în anul 2014, un număr de 6,7 milioane de vizitatori. Asta înseamnă că în principiu, într-un singur an, mai mult de o treime din locuitorii României (ne referim la cei rămași acasă) l-ar fi putut vizita. Din acest punct de vedere, *National Air and Space Museum* este pe locul cinci în lista celor mai vizitate muzee ale lumii. Deși ar fi putut strânge, anual, o avere doar din vânzarea biletelor, intrarea la muzeu este gratuită. Totul se bazează pe donații: „Dolarii dv. țin visul în viață!” Câștigul nu se socotește doar în cantitatea de dolari pe care o poți colecta de pe urma vizitatorilor ocazionali sau tradiționali. Adevăratul câștig e în altă parte. Faptul că milioane de tineri americani vin de pe tot cuprinsul țării să vadă felul în care omul, de-a lungul vremii, a vrut să zboare cât mai sus și să stăpânească spațiul, e un semn că fascinația aerului și îndemnul la acțiune trebuie să aibă parte și de serioase înlesniri financiare.

Saltul nebun al președintelui. De la cele 15 minute petrecute în spațiu la Marea selenară a Liniștii

Discursul epocal prin care președintele Americii propune conaționalilor săi, ca în următorii zece ani, un american să pășească, primul, pe solul selenar rulează neîntrerupt pe unul din ecrane. Până în ziua de 25 mai 1961 când J.F.Kennedy înflăcărează

America cu viitorul obiectiv național (“The goal is to land a man on the Moon!”) compatrioții săi petrecuseră în spațiu doar 15 minute! După discursul președintelui Kennedy, conversația, din vara anului 1969, dintre Neil Armstrong și baza de la Houston înainte ca *Vulturul* să aselenizeze în Marea Liniștii e unul din cele mai dramatice dialoguri din istoria omenirii. Înregistrarea poate fi urmărită chiar din modulul de urma sa ajungă pe solul selenar. În tot acest timp, un altimetru arăta, dramatic, distanța tot mai mică pe care modulul lunar o mai avea de parcurs până să atingă Marea Liniștii. Vorba vine... Zona era accidentată și plină de bolovani selenari. Atunci, Neil Armstrong a preluat comanda manuală iar găsierea unui loc sigur pentru aselenizare trebuia s-o facă extrem de rapid. O căutare, pe îndelete, a locului de maximă siguranță ar fi consumat și combustibilul necesar desprinderii ulterioare de pe Lună. Când Armstrong anunță, după clipe de suspans demne de un film semnat Alfred Hitchcock, “Houston, aici e Baza din Marea Liniștii. *Vulturul* a aselenizat!” se aud strigătele de bucurie de la sol. O a treia înregistrare sonoră pe care am urmărit-o, cu același nestins interes, a fost o discuție relaxată în jurul unei mese rotunde, ce a avut loc după terminarea Războiului rece, între cosmonauții ruși și americani. Ei stau de vorbă, cu detașare, ca niște bunici ai spațiului despre marile lor isprăvi întreprinse într-o tinerețe îndepărată, atunci când ei, ca și țările lor, se aflau într-o competiție acerbă. Nu era vorba doar de o luptă dintre oameni care voiau să cucerească, primii, spațiul cosmic ci de un război, în toată regula, dintre două sisteme politice diametral opuse care se întreceau, pe viață și pe moarte, ca să-și afirme supremația. Atât în cer cât și pe pământ...

Aselenizarea de acasă

Am urmărit, licean fiind, prima aselenizare, într-un miez târziu de noapte. Locuiau la etajul unu al unui bloc dintr-un oraș minier din Valea Jiului. Era un bloc din cartierul Evidențiatilor, un cartier de mineri stahanoviști unde părinții noștri, funcționari la mina Petrila, au primit repartitie pentru că aveau patru copii. (Stahanovisti, obosiți fiind din subteran, nu mai prestau la fel de eficient și la suprafață...n.a.) Stăteam împreună cu părinții, cu mama mare, și cu cei trei frați mai mici, clai peste grămadă, într-una din cele două camere ale casei, pregătiți să vedem marea eveniment. Aveau un mic televizor alb-negru, *Made in DDR* (adică, un obiect fabricat într-o țară care azi nu mai există pe globul pământesc: Republica Democrată Germană), și-l ascultam pe Andrei Bacalu, un doctor tobbă de carte, care ne-a explicat ce însemna acest mare eveniment planetar. (După ce a ajuns faimos, dr. Bacalu a și emigrat în Israel...) Era vorba, în acea noapte magică, de omul care reprezenta omenirea, nu mai era vorba nici de astronautul american, nici de cosmonautul sovietic, nu mai era vorba nici de lagărul socialist, nici de blocul capitalist. Urma să se întâmple ceva nemaipomenit, așa cum a zis, mai târziu, Armstrong. Cineva, nici rus, nici american, ci un bărbat de pe Planeta Pământ urma să facă “Un pas mic pentru om, un salt uriaș pentru omenire”.

“Oamenii-rachetă”. În CCCP și USA...

Nu aveam cum să-mi închipui în acea vreme că, odată-n viață, voi avea în fața ochilor, cât să le pot atinge cu mâna, modulul lunar, o parte din racheta propulsoare Saturn V, stația orbitală interplanetară, rachetele Soyuz și Apollo și multe ale minunății ale științei și tehnicii spațiale. E drept că pentru asta a trebuit să se dărâme Zidul Berlinului iar România să-și pună la zid Dictatorul. Dar, dincolo de aceste exponate gigantice și foarte spectaculoase, aflate în imensul muzeu, am fost atras de câteva exponate aparent minore. Pe un panou, erau expuse două fotografii color de tip buletin. În stânga, era fotografia lui Werner von Braun, în dreapta era imaginea lui Serghei Koroliev. Sub ei erau trecute datele de naștere și cele ale plecării lor definitive spre stele. Braun a trăit 65 de ani (din 1912 până în 1977) iar Koroliev doar 59 de ani (din 1907 până în 1966). Amândoi au fost considerați părinții cuceririi spațiului cosmic în America, respectiv Uniunea Sovietică. Primul s-a bucurat de o publicitate pe măsura importanței misiunii sale. El era “Missilman” von Braun. “Omul rachetă”. Fotografia sa a apărut pe coperta revistei *TIME*. Al doilea a trăit discret, ca toți savanții sovietici care au lucrat la programul ce a trimis în spațiu pe primul om, pe

prima femeie și pe primul pieton stelar. Fotografia lui Koroliev a apărut în *Pravda* (*Adevărul*) din URSS (sau CCCP, pe limba lor) abia după ce a murit. Amândoi au folosit aceeași riglă nemțească de calcul (marca *Albert Nestler AG*), expusă sub fotografiile lor, cu care au calculat orbite, traiectorii, viteze, forțe, accelerații pentru a putea trimite, în siguranță, omul până dincolo de puterea gravitației și de a-l lăsa să viseze și să circule, liber, pe cerul înstelat.

Apollo. Povești, câte-n Lună și stele...

Trei dintre zborurile Apollo au ținut omenirea ca pe jar. **Primul a fost zborul, frustrant, al celor de la Apollo X (Thomas P. Stratford, John W.Young și Eugene A. Cernan)** care au ajuns la câțiva km de solul lunar (14, mai exact) și au fotografiat, metru cu metru, locul unde urma să aselenizeze Apollo XI. Apoi, Stafford și Cernan s-au întors pe cer să se cupleze cu modulul de comandă unde îi aștepta Young. O legendă (astrală) spune că cei din modulul lunar aveau combustibil doar pentru a ajunge până lângă Lună dar nu și pe Lună. Dacă ar fi mers mai departe ar fi rămas în istorie ca primii oameni au pășit pe Lună dar ar fi devenit prizonierii morți ai astrului selenar. Astăzi, puțină lume le mai știe numele. Le-am menționat pentru a compensa modestia lor liber consimțită. **A doua mare aventură galactică a fost expediția epică a celor din Apollo XI. A treia a fost aventura zborului frânt a lui Apollo XIII** (petrecută între 11 și 17 aprilie 1970). Salvarea lui Apollo XIII este considerată o primă acțiune planetară de aducere acasă a oamenilor aflați, la ananghie, în spațiul cosmic. Cei trei astronauți, James A. Lovell jr., John Swigert și Fred W. Haise jr., riscau să rămână fără curent și fără oxigen devenind, fără voie, primele victime ale datoriei selenare. Faptul că o replică a cabinei din Cosmos exista și la Centrul spațial pentru simularea zborului a fost miracolul care a oferit soluția salvatoare. S-au creat, imediat, aceleași condiții în cabina de la sol ca și în cabina de pe cer. Inginerii au intrat în rolul cosmonauților și au găsit, în condițiile și în stress-ul unei curse contracronometru, modalitatea practică de a repara defecțiunile. Au transmis-o, imediat, în Cosmos. Happy end.

Final de program, început de eternitate...

„A muri nu-i o opțiune”, au susținut, întotdeauna, cei de de la Houston sau de la Baikonur. Gagarin a murit tânăr într-un accident de avion. Armstrong a murit mult mai târziu, după ce s-a întors din spațiul cosmic, și a devenit un reputat speolog. Cenușa primului om care a fost în Cosmos a fost depusă în zidul Kremlinului. Cenușa lui Armstrong a fost risipită, de vânt, peste pământul și peste apele deasupra cărora a zburat. Primul director al Muzeului Național al Aerului și Spațiului a fost Michael Collins. El a fost omul care i-a așteptat, singur, în modulul de comandă aflat pe orbita lunară, pe Armstrong și pe Aldrin când au plecat de pe Lună. Aveau rendez-vous în spatele Selenei, înainte de a-și lua zborul, toți trei, spre casă. Home, sweet home... Numirea lui Collins în fruntea Muzeului Aerului și Spațiului a fost o alegere fericită. Poate că ea a fost și o consolare tardivă pentru faptul că, deși s-a aflat atât de aproape de Lună, misiunea lui a fost doar de a-i însoți pe călătorii stelari până aproape de destinație. (Collins a donat muzeului o seamă de obiecte personale pe care le-a folosit în timpul zborului spre Lună. E vorba de un *Oral Hygiene Kit* ce cuprindea perișta de dinți, aparatul de ras, pasta de dinți *Old Spices* și așa zisă. La acestea s-a mai adăugat foarfecele care l-a ajutat la deschiderea pachetelor de mâncare și ochelarii lui de soare. Deasemenea, mai poți admira, printre atâtea obiecte trebuincioase omului aflat în spațiu și tot felul de alimente americane și sovietice, ambalate în vid, precum și inevitabila pungă pentru fecale, *The fecal bag*.) Arhiva muzeului păstrează imaginea lui Collins înaintea deschiderii oficiale. Stătea singur, așezat pe o scară laterală, repetându-și *speech*-ul pe care trebuia să-l țină înainte de a fi tăiat panglica inaugurală. Era o imagine de pe Pământ ce repeta o imagine din Cosmos. Era imaginea gazdei care-și așteaptă mereu, oriunde și oricând, musafirii. Atunci, în ziua deschiderii oficiale, cred că mister Collins aștepta oaspeți din toate colțurile lumii cunoscute. Inclusiv de pe Lună...